

BAŞKA BİR
SAĞLIK SİSTEMİ
MÜMKÜN

Başka bir sağlık sistemi mümkün!

TÜRKİYE'YE ÖZGÜ SAĞLIK SİSTEMİ ÖNERİSİ

10 MART 2025

Başka Bir Sağlık Sistemi Mümkün! Ama Nasıl ?

Ülkemiz sağlık sistemi, Yenidoğan Skandalı ve sonrasında ortaya çıkan pek çok örneğin görünür hale getirdiği gibi artık işlemez ve çökmüş durumda. Sağlık sisteminin çökmesine neden olan politikalar, Sağlıkta Dönüşüm Programı (SDP) olarak bilinen ve 1980'li yılların ortalarından itibaren hazırlıkları ve uygulamaları başlatılan, 2012 yılından itibaren kapsamlı olarak uygulamaya giren politikalarlardır. Bu politikalarla sağlık giderek kamu tarafından karşılanan bir hak olmaktan çıkarılmış, dahası halkın sağlığı bir grup azınlığın para kazanma aracı haline getirilmiştir. Son günlerde kamuoyuna yansıyan bir dizi suistimali yaratan başlıca nedenin Sosyal Güvenlik Kurumu'nun özel sağlık kuruluşlarından hizmet satın alması ve bu uygulamaların denetlenmemesi olduğu aşıkardır. Özel sektör kamu kaynaklarıyla büyütülmüş, kamu sağlık kuruluşları işletme haline getirilmiş, vatandaşın cepten sağlık harcamaları giderek artmış, sağlık piyasa koşullarına terk edilmiştir. Bunun sonucunda yenidoğan bebeklerin ölümü üzerinden bile para kazanmayı düşünen bir "sektöre" dönüşmüştür. 2002'den 2023 yılına kadar geçen sürede kamudaki yatak sayısı 1,3 kat, başvuru 3 kat, ameliyat sayısı 3 kat artmışken özel sektörde yatak sayısı 4,5 kat, başvuru 8 kat, ameliyat sayısı 7 kat artmıştır. Kar getirmeyen koruyucu sağlık hizmetlerine kaynak ayrılmayarak önlenebilir hastalıkların artmasına neden olunmuştur. Bütün olanaklar daha karlı olan tanı ve tedavi hizmetlerine kaydırılmıştır.

Sağlıkta Dönüşüm Programı çerçevesinde kamu-özel sağlık kurumlarına giren toplam kalite yönetimi, maliyet etkinliği ve performans uygulamaları ticari olduğu kadar otoriter bir çalışma rejiminin de gelişmesine yol açmıştır. Hekimlerin yaptıkları iş üzerindeki inisiyatiflerini, söz haklarını sınırlandırarak, sağlık hizmet üretiminde karar süreçlerinin dışına çıkarılmalarına ve sağlık hizmetlerinin toplumsal ihtiyaçlardan uzaklaşmasına neden olmuştur.

TTB olarak yıllardır söylediğimiz gibi bu sağlık politikaları kaçınılmaz olarak sağlıksızlığı getirmiş, sağlık ortamına ciddi zararlar vermiş, sağlık sistemini çökertmiştir. Türkiye’de halkın sağlığına ilişkin göstergeler bozulmaktadır. İnsanlar hastalıktan korunamamakta, hastalandığında sağlık hizmetine ulaşamamakta, hekimler ve sağlık çalışanları şiddet, mobbing, aşırı iş yükü altında, meslek değerlerine saygı duyulmayan, güvencesiz ve düşük gelir koşullarında hizmet vermeye çalışmaktadır. Yoksulluk sınırı düzeyindeki emekli aylıkları yüzünden pek çok hekim emekli dahi olamamaktadır. Özetle mevcut sağlık sistemi halkın sağlık sorunlarını çözmediği gibi hekimleri ve sağlık çalışanlarını her anlamda tüketmektedir.

Oysa ülkemizin sağlık alanındaki bilgi birikimi, maddi olanakları ve insan gücü halkın sağlıklı ve mutlu olduğu, sağlık çalışanlarının emeklerinin karşılığını aldığı ve en iyi hizmeti sunduğu bir sağlık sistemini kurmaya yeterlidir. Başka Bir Sağlık Sistemi Mümkündür!

Türk Tabipleri Birliği olarak yıllardır sağlık sistemindeki eksikleri, hataları, uygulanan sağlık politikalarının yanlışlarını bilimsel raporlarla, düzenlediğimiz toplantı, ve sempozyumlarla ortaya koyduk, kamuoyunu ve yetkilileri uyarmaya çalıştık. Eleştirmekle, uyarmakla kalmadık bugün geldiğimiz çöküş noktasına gelmemesi için akıl ve bilimin yönlendiriciliğinde yapılması gerekenleri de hep dile getirdik. Çözüm önerilerimiz maalesef sağlıklı yönetenler tarafından dikkate alınmadı. Dünya Bankası finansmanı ile hazırlanan Sağlıkta Dönüşüm Programı ısrarla uygulanmaya devam edildi. Yenidoğan bebeklerimizin öldüğü son skandalın sonra artık bu politikaların iflas etmiş olduğu herkes tarafından görüldü. Artık bebeklerin ölmeyeceği, ameliyat masalarında hastayla pazarlıkların yapılmadığı, başka bir sağlık sistemini kurmanın zamanıdır.

Türk Tabipleri Birliği 23 Kasım 2024’te düzenlediği Genel Yönetim Kurulu’nda bu konuyu ele almış ve ülkemiz için sağlık üzerinden para kazanmayı değil sağlıklı merkeze alan, halkın sağlıklı ve mutlu olacağı, hekimlerin ve sağlık çalışanlarının hak ettiği değeri göreceği bir sağlık sisteminin nasıl kurulabileceğine ilişkin çözüm önerilerini ve yol haritasını hazırlamak üzere çalışma grupları oluşturmuştur. Dokuz ana başlıkta konunun uzmanı hekimler, akademisyenler, farklı alanlardan ilgili bilim insanlarından oluş-

turulan çalışma gruplarımız üç ay boyunca çalıştılar ve TTB'nin uzun yıllara dayanan büyük birikimini de kullanarak "başka bir sağlık sistemi"nin temel unsurlarına ilişkin önerilerini hazırladılar. Öneriler hazırlanırken hekimlerin, sağlık profesyonellerinin ve konuyla ilgili bilim insanlarının görüşlerini alabilmek için sempozyum, çalıştay, hekim buluşmaları ve paneller düzenlediler. 14 Mart haftasına girdiğimiz bugün sizlerle oldukça ayrıntılı olan bu çalışmaların sonucunda önerdiğimiz Başka Bir Sağlık Sistemi'nin ana hatlarını paylaşmak istiyoruz. Bundan sonraki haftalarda her bir başlığa ilişkin önerilerimizi yaratacağımız farklı platformlarda hekimler, sağlık çalışanları, sağlık emek-meslek örgütleri, sağlık yönetimi alanındaki akademisyenler, çeşitli toplum kesimlerinin temsilcileri, ilgili bilim insanları ve sağlık yöneticileri ile paylaşarak ülkemize yakışan bir sağlık sistemini hep birlikte şekillendirmek ve hayata geçirilmesini sağlamak istiyoruz. Şüphesiz ki emek ve zaman gerektiren, "zor" bir işin altına girdiğimizi biliyoruz. Ancak ülkemizin kaynaklarına, Türk Tabipleri Birliği'nin birikimine, kadrolarına, mesleğine yürekten bağlı on binlerce meslektaşımıza ve halkımızın sağ duyusuna güveniyoruz.

Sağlıklı olma halinin eğitim, ulaşım, iletişim, enerji, barınma, beslenme olanaklarının kamu tarafından sağlanması ile mümkün olduğunu, savaş, ekolojik yıkım, kadın ve işçi cinayetlerinin, anti-demokratik uygulamaların toplumsal sağlık için ciddi tehditler olduğunu farkındayız. Bu nedenle başka bir sağlık sistemi mücadelesi, yoksulluk ve ekolojik yıkımla mücadele, kadın hareketi, sendikal haklar ve barış savunuculuğu gibi toplumsal hareketlerle ortak bir zeminde yürütülmelidir.

Halktan, hekimlerden ve tüm emekçilerden yana "başka bir sağlık sistemi" mümkündür ve bunu hep birlikte başaracağız.

Başka Bir Sağlık Sistemi: Amaç ve Temel Unsurlar

Amaç: Başka Bir Sağlık Sistemi'nin merkezinde insan olacaktır. Sistem kar ve siyasi rıza üretimine değil öncelikle bireyin ve toplumun sağlığının korunması ve geliştirilmesini hedefleyecek, hastalıkların önlenmesine odaklanacaktır. Sağlığın temel bir insan hakkı olduğundan hareketle ülkemizin her bireyi, eşit, ayrımsız, erişilebilir, nitelikli, parasız, anadilinde ve insan onuruna yakışır sağlık hizmeti alma hakkından yararlanacaktır. Sözü söyleyen hekimler ve sağlık emekçilerinin emeklerine yabancılaştırmaması demokratik sağlık sistemi yönetimi ile sağlanacaktır.

Temel Unsurlar:

I- Sağlık Finansmanı: Ülkemizde halen, kişilerin ayrıca cepten katkı payı ödedikleri prime dayalı finansman modeli uygulanmaktadır. Bu model işsizlerin, yoksulların sağlık hizmetine ulaşımında ciddi engellere neden olmaktadır. Başka Bir Sağlık Sistemi'nin tüm hizmetleri merkezi bütçeden finanse edilecektir. Katkı payı, ilave ücretler, tamamlayıcı sigorta gibi cepten kişisel harcamalar gerekmeyecek kimlik kartı yeterli olacaktır. Bu hedefler için öncelikle rant, kar ve faiz gelirlerinin tamamını kapsayacak şekilde sermayenin adil bir biçimde vergilendirilmesi gerekir. Kaynak tahsisinde koruyucu sağlık hizmetlerine öncelik verilecektir.

Finansman ve hizmet sunumunun tek çatı altında yürütüldüğü bir sistem ile sağlık hizmetlerinin herkes için erişilebilir olması sağlanabilir. Kamunun ortak kaynaklarının demokratik kamuculuk perspektifiyle yönlendirilmesi toplumsal ihtiyaçlara denk düşecek, hizmet alım prensibine ihtiyacı ortadan kaldıracak, özel sağlık kuruluşlarının gerçek anlamda özelleşmesini sağlayarak ikili anlayışı ortadan kaldıracaktır.

II- Örgütlenme ve Sağlık Hizmet Sunumu: Sağlık sisteminin örgütlenmesinin temelinde yer alacak koruyucu sağlık hizmetleri tedavi edici hizmetlerin yükünü azaltacak bir ön aşama olmaktan çıkarılarak toplumsal ihtiyaçlar ve eşitlikçilik prensibiyle önceliklendirilecektir. Basamaklandırılmış sağlık hizmetleri; yaşam, çalışma, üretim ve eğitim alanlarının bütününe kapsayan, tek ve entegre bir sistem içinde örgütlenecektir. Sağlık hizmetleri bölgelerin ihtiyaçlarına göre merkezi olarak planlanacak ve bilimsel sağlık yönetim ilkelerine göre yönetilecektir. Hizmetler tüm basamaklarda bölge temelli ve nüfusa dayalı olarak sunulacak ve sadece birinci basamak sağlık hizmetlerinde değil, tüm basamaklarda bütüncül bir anlayış benimsenecektir.

Sağlık hizmetleri merkezi devlet ile yerel yönetimler arasındaki uyumlu bir işleyişle yürütülecektir. Sağlık hizmetlerinin toplumla bütünleşik olması esastır. Bunun için yerel demokrasi çerçevesinde toplum katılımı teşvik edilecek, sağlık politikaları toplumsal ihtiyaçlara göre şekillendirilecektir.

Bunun gereği olarak sağlık sisteminin düzenli ve etkili işlemlerini sağlamak için politika belirleme, uygulama ve denetim süreçleri-

ne meslek örgütleri, sendikalar ve toplum temsilcilerinin katılımı sağlanacaktır. Sağlık yönetimi her aşamada liyakat esasına dayanacaktır. Kamu hastaneleri kamu yönetiminde olacak, taşeron, hizmet alımı, kamu-özel işbirliği gibi uygulamalar olmayacaktır. Özel hastaneler kamu kaynaklarından yararlanmaksızın kendilerine başvuran kişilere hizmet verecektir.

Hastane yönetimine, karar süreçlerine hekimlerin ve sağlık emekçilerinin demokratik katılımını sağlanarak mesleki özerkliklerini yeniden kazanmalarına olanak tanınacaktır.

Başka Bir Sağlık Sistemi herkesin ihtiyacı olan sağlık hizmetlerine zamanında ve nitelikli bir şekilde ulaşmasını sağlayacaktır. Bütüncül, kapsayıcı ve eşitlikçi bir sağlık anlayışı benimsenecektir. Hizmet sunumunun her aşaması kamu tarafından, çalışanların ve toplumun katılımı ile yürütülecektir. Hizmet bilimsel-teknolojik gelişmeler doğrultusunda kişiye ve çevreye yönelik ve nitelikli olarak verilecektir. Sağlığa erişimin önündeki coğrafi, kültürel, sosyal, organizasyonel, anadil gibi bariyerler kaldırılacaktır.

Başka Bir Sağlık Sisteminde sağlık çalışanlarının hakları korunacak ve liyakati ve ekip çalışmasını esas alan bir model benimsenecektir. Nitelikli eğitim almış yeterli sayıda hekim, hemşire, ebe, eczacı, teknisyen, psikolog, fizyoterapist, diyetisyen, sosyal hizmet uzmanı gibi sağlık emekçilerinin mesleğe yabancılaştırmaları engellenecek, güvenli ve güvenceli koşullarda çalışacaklardır. Çalışan sağlığı ve güvenliği hizmetleri eksiksiz yaşama geçirilecektir. Sağlık emekçilerinin özlük hakları iyileştirilecek, iş güvencesi sağlanacak, sözleşmeli çalışma olmayacaktır. Sağlık çalışanları tam süre çalışacak ve ek iş yapmak zorunda kalmayacaklardır. Performans ve ciro baskısı yerine emekliliğe yansıyan, tek kalemde oluşan, sabit ve insanca yaşam sağlamaya yeterli ücretlendirme olacaktır. Riskli ve zor hizmetleri desteklemek amacıyla üretilen hizmetin niteliğini değerlendiren ve toplam gelirin %20'sini geçmeyecek düzeyde ek ödeme yapılacaktır. Sağlıkta şiddet sorunuyla etkili bir şekilde mücadele edilecek ve iş güvenliği sağlanacaktır.

III-Sağlık Emek Gücü: Meslektaşlarımız ve tüm sağlık emekçileri, yani hizmeti sunan insan faktörü, sağlık sisteminin en önemli bileşenidir. Etkili bir sağlık sistemi ancak iyi eğitim alarak gerek mesleki gerek yönetsel olarak bilgi ve beceriyle donanmış, iş güvencesine sahip ve emeğinin karşılığını alan bir hizmet sunucu-

suyla mümkün olabilir. Sağlık emekçilerinin özne olduğu, sağlık hizmet üretiminde söz sahibi olduğu mekanizmalar geliştirilecektir.

Sağlık kurumları kadın sağlık çalışanlarının ihtiyaçlarını gözetecek şekilde yapılandırılacaktır. Yönetimlerde cinsiyet kotası uygulanacak sağlık kurumları cinsiyetçi dilden arındırılmış, mobbing ve cinsiyetçi şiddetin engellendiği , cinsel sağlık, tıbbi kürtaj ve üreme sağlığı hizmetlerinin ulaşılabilir olduğu hale getirilecektir.

Sağlık hizmetleri niceliğe göre değil niteliği esas alan bilimsel objektif kriterlere göre ölçülecek ve denetlenecektir. Sağlık Kurumlarında niteliği ölçen; polikliniklerde hastaya ayrılan süre, hastanede yatış süresi, komplikasyon oranları, iyileşme oranları gibi objektif olarak evrensel ölççekler ve kriterler kullanılacaktır.

Tüm sağlık çalışanları arasındaki kadro farklılıkları iş barışının sağlanması için kaldırılacaktır.

Özel hastanelerde hekimler hak ettiği geliri sağlayacak şekilde iş sözleşmeli ve güvenceli çalışacak ciro baskısına maruz kalmayacaktır. Hekimlerin serbest çalışma hakkı kısıtlanmayacak, muayenelerinde çalışan hekimlerin özel hastanelerde hastalarını tedavi etmelerinin önüne engel konmayacaktır. Sağlık emekçilerinin özne olduğu, sağlık hizmet üretiminde söz sahibi olduğu mekanizmalar geliştirilecektir.

İş yerlerinin güvenli hale getirebilebilmesi için işyeri hekimlerinin işverenlerden maddi olarak bağımsızlaştırılacak ve inisiyatif alabilecekleri yetkileri olan bir sistem kurulacaktır.

Taşeron aracılığı ile çalışmaya her alanda son verilecektir. Acil sağlık hizmetleri deneyimli sağlık çalışanları ile sunulması gerekli kollektif bir ekip işidir ve mutlaka sağlık çalışanlarından oluşmalıdır.

Sağlık çalışanlarından askeri sağlık personelleri oluşturmaya çalışmak, hiçbir askeri ve çatışma tecrübesi olmayan sivil sağlık çalışanlarını böylesi kritik ve tehlikeli bölgelere görevlendirmek doğru bir yaklaşım değildir. Hem sağlık çalışanlarını hem de onları korumakla görevli askeri personeli tehlikeye atmaktadır. Bu uygulamalar kaldırılacaktır.

Sağlık personeli atamalarında güvenlik soruşturmaları, çalışırken hukuksuz açığa almalar kaldırılacaktır.

Tıp eğitimi, sağlık meslek eğitimi kamu tarafından nitelikli bir şekilde verilecektir. Hizmet içi eğitim programları ile çalışanlar desteklenecektir. Gerekli sağlık emek gücü planlaması objektif verilere dayanarak, bilimsel yöntemle belirlenecek, nitelikli eğitim sağlayamayan eğitim kurumları kapatılacaktır.

Sonuç;

Türk Tabipleri Birliği (TTB) olarak; herkes için eşit, ulaşılabilir ve nitelikli sağlık hizmetlerini bilimsel bilgi temelinde, tüm sağlık ekibinin demokratik örgütlenmesine ve mesleki özerkliklerinin korunmasına dayanan, toplum katılımını esas alan, ana dilinde ve kamusal mülkiyet temelinde inşa etmenin mümkün olduğunu biliyoruz. Mevcut sağlık sisteminin yapısal sorunlarını hep birlikte aşabileceğimizi vurgulayarak, "Başka Bir Sağlık Sistemi Mümkün" diyoruz.

Elbette tüm bunların gerçekleştirilmesi tüm toplumsal sistemin "Başka Bir Türkiye Mümkün" diyerek dönüştürülmesiyle de yakından bağlantılıdır.

Sağlık hizmetleri ancak demokratik bir toplumda adil bir şekilde sunulabilir. Sağlık sisteminde demokrasi, yalnızca karar alma mekanizmalarına katılımı değil, aynı zamanda toplumun sağlık politikaları üzerindeki doğrudan etkisini de kapsamalıdır. Sağlık emekçileri ve toplum, sağlık sisteminin şekillendirilmesinde söz sahibi olmalıdır.

Başka Bir Sağlık Sistemi Mümkün!

